

Husdyrbruget 1916

med særlig Henblik paa Kvægavlen og Kvægbruget.

Af Statskonsulent *Axel Appel*.

Det forløbne Aar — 1916 — har ligesom sin For-gænger — og i stigende Grad — staaet i Krigssituatio-nens Tegn! Og dette har — vi kan sige selvfølgelig — i meget høj Grad præget ogsaa det danske Husdyrbrug og ikke mindst Kvægbruget, baade naar der ses hen til dettes Størrelse og Sammensætning, som til hele dets økonomiske Fysiognomi.

Det er en Kendsgerning, at denne Krigssituationens Virkninger, set under den økonomiske Synsvinkel, der som Helhed i 1915 var gunstig for det samlede Kvæg-holds Rentabilitet, var yderligere gunstig i 1916. Og hertil kommer, at Ernæringsforholdene i Sommerhalv-aaret — der jo spiller en overordentlig stor Rolle for Aarets samlede Fodringsøkonomi — gennemgaaende var endog meget gunstigere i 1916 end i 1915, samt at vi som Helhed var forskaanede for den i 1915 ret vidt udbredte og i sine Virkninger højst ødelæggende Mund-og Klovsyge. For de dyriske Produkter, Smør og Kød, bragte 1916 en saa stor Stigning i Priserne, at den jævntløbende Opgang i Kraftfoderpriserne, saavel som i Produktionsprisen paa det hjemmeavlede Grovfoder — gennem høje Lønninger, dyr Gødning, dyrt Frø, dyre Maskiner og overordentlig dyre Kul — ikke blot blev udlignet gennem de høje Produktpriser, men at

der endog — efter at alle Udgifter var dækkede — blev et noget forøget Nettoudbytte.

Husdyrbrugets — og særlig Kvægholdets — Ballance i 1916 var derfor som Helhed tilfredsstillende og i mange Tilfælde endogsaa meget god, men dog med en meget betydelig Forskel overfor de enkelte Egne og de enkelte Brug i Henhold til Størrelsen og Godheden af det hjemmeavlede Grovfoder i 1915 og i Henhold til de paagældende Besætningers Kvalitet. Overalt, hvor Høsten af hjemmeavlet Grovfoder var af en Godhed og et Omfang, der, overfor den værende Kvægbesætning, tillod eller muliggjorde at begrænse det usædvanlig dyre Kraftfoder til mellem $\frac{1}{5}$ og $\frac{1}{4}$ Del af det samlede Foder, og hvor Besætningerne var produktionsdygtige og i Orden, trivelige og velskikkede til Produktionsarbejdet i det hele, der blev Facitet godt; hvor dette ikke har været Tilfældet, men hvor man i 1916, paa Grund af for ringe Avl af Roer og Straafoder i 1915, har maattet anvende forholdsvis meget og dyrt Kraftfoder — og ofte paa en mindre god Besætning, dér har der været Maade med Rentabiliteten af f. Eks. Smørproduktionen, og man kan dristigt hævde, at selve Smørproduktionen hverken i 1915 eller 1916 har været den Guldgrube, som man udenfor Landmændenes Kreds har været tilbøjelig til at anse den for at være, idet man — hvad der i og for sig maaske kan siges at være ret naturligt — saa godt som udelukkende har fæstet Opmærksomheden paa de høje Priser paa det færdige Produkt, mens man glemte at regne med, at Prisen paa Produktionsmidlerne er steget i en ganske overordentlig Grad, hvilket finder et slaaende og klart Udtryk deri, at i Slutningen af 1916 naaede Oliekagerne en Pris, der var $2\frac{1}{2}$ Gange saa høj, som før Krigen, nemlig 34 Øre pr. kg imod 14 Øre. — Skøndt Gennemsnitsprisen pr. $\frac{1}{2}$ kg Smør i 1914 var 14 Øre højere — nemlig 154 imod godt 140 — end i 1915, saa bliver Betalingen for det hjemmeavlede Grovfoder ved selve Smørproduktionen

kun ubetydeligt højere pr. Foderenhed, fordi Kraftfoderet er steget i tilsvarende Grad og ligesaa Grovfoderets Produktionspris.

Iøvrigt har Produktionsforholdene — særlig vedrørende Smørproduktionen — været meget forskellige i de to Halvaar af 1916, nemlig relativt ugunstige i første Halvaar med en Gennemsnitspris af knapt 140 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg og en Oliekagepris af 13.3 Øre, men gunstige i sidste Halvaar med en Gennemsnitssmørpris af 168.8 Øre og en Oliekagepris af 16.7 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg. — Vedrørende Mejeridriftens økonomiske Vilkaar — i 1916 — og dermed Malkekøernes Rentabilitet — maa det selvfølgelig i denne Forbindelse ingenlunde glemmes, at den skummede Mælk i 1916 gennemsnitlig har kunnet udbringes til gode Priser, delvis endog meget høje Priser, gennem Osteproduktionen, der, i Henhold til Prof. *B. Bøggilds* Opgivelse, er steget med ca. 50 pCt. — Mejeribrugtet har saaledes, særlig i Aarets sidste 6 Maa-neder, arbejdet under meget gunstige Vilkaar og Forhold, men for Kvægholdets Vedkommende er det alligevel

Kødproduktionen eller rettere udtrykt Salg af Kreaturer, hvad enten dette er sket gennem Salg af Kælvekøer, Ungkvæg eller mere eller mindre fedet Kvæg, der for alle de Kvæghold, der har haft noget at undvære — og det har de fleste — har givet den største Fortjeneste paa Kvægholdets Konto, thi det bør her vel erindres, at Prisstigningen her blev langt større, end den blev for Smørrets Vedkommende. I alle de Kvæghold med stort Tillæg, der har haft rigeligt at undvære og som ogsaa har luftet ud blandt Malkekøerne og ladet de mindst produktionsdygtige gaa bort, der har Kreatursalget indbragt et meget betydeligt kontant Beløb, og en Reduktion af det ældste og i det hele mindst ydedygtige Materiale til store Priser har været en Finansoperation af ikke ringe Rækkevidde.

Men for Kødets og Kvægprisernes Vedkommende blev første Halvaar af 1916 absolut det gunstigste; i

dette Halvaar naaede Kødets i Maj Maaned sit højeste Prisniveau med 144.6 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg sl. Vægt for 1. Kl.s Varer paa Københavns Kvægtorv som Maanedsgennemsnit og 82 og 85 Øre noteret i Aalborg og Esbjerg pr. $\frac{1}{2}$ kg l. Vægt, ja 90 Øre er der betalt i enkelte Tilfælde. Dette var saaledes hartad eventyrlige Priser og skøndt Priserne i sidste Halvaar af 1916 blev vigende og betydeligt nedadgaende af Grunde, vi senere skal se, har Kød- og Kvægpriserne i 1916 som Helhed overgaaet de flestes Forventninger; de har været »Krigspriser« i fuldeste Maal!

Vedrørende det for det danske Husdyrbrugs økonomiske Resultat vitale Spørgsmaal om en fri eller nogenlunde uhindret Indførsel af Produktionsmidler, som Oliekager og Majs, og en fri og uhindret Udførsel af levende Kvæg og af forskellige forædlede dyriske Produkter, som Smør, Flæsk og Kød, da har 1916 været os gunstig. Ganske vist blev der i Fjor Foraar af Regeringen lukket for Udførsel af drægtige Køer og Kvier — og Centralisationen af det tyske Kvægopkøb følte vi Virkningerne af allerede i Efteraaret 1916, ligesom det til Tider har set noget truende ud med Hensyn til Foderstofftilførslerne — der selvfølgelig har været begrænsede mere end ønskeligt — men vi har i sin Helhed her kun Grund til at være taknemlige for hele den Stilling, der paa dette Omraade i 1916 er blevet os beskaaret. Og hertil kan vel iøvrigt ogsaa med god Samvittighed tilføjes, at det danske Landbrug og Landets øvrige Erhverv i lige Maade har udvist en Holdning overfor de Lande, der aftog vore Produkter og fra hvilke vi tilførtes de tiltrængte Raaprodukter, der kun kunde tilskynde disse til at opretholde og lette vor Ind- og Udførsel i saa stor Udstrækning, som muligt.

Om Størrelsen af vor Udførsel af Smør, Flæsk, levende Kvæg og Kød — samt Æg — og dennes Fordeling, samt om Størrelsen af vor Indførsel af Oliekager og Majs har vi for 1916 endnu aldeles ingen

Oplysninger faaet. Vi har ikke noget bestemt — ingen Tal — at holde os til i saa Henseende, hvad der er beklageligt, naar en Oversigt skal gives over Husdyrbrugets Vilkaar og Rørelser i 1916. I Fjor kunde vi dog oplyse om Størrelsen af Udførsel af Mælkeriprodukter, i Aar mangler vi ogsaa denne Oplysning. At den samlede Mælkeproduktion — som Følge af en ikke helt ubetydelig Nedgang i Antallet af Malkekøer — er mindre end i 1915, er det rimeligt at antage.

Mælke- og Smørproduktionen pr. Ko i 1916 staar derimod sikkert fuldt paa Højde med — ja sikkert over — Produktionen i 1915, dels fordi Sommerernæringen i 1916 var meget bedre end i 1915, dels fordi de bedste Køer formentlig er tilbage og de ringeste Malkere solgt og dels fordi Fedtprocenten er noget højere. Men da det hjemlige Smørforbrug — grundet i de meget høje Smørpriser og de relativt billige Margarinepriser — rimeligvis er aftaget betydeligt, er den samlede Smørudførsel formentlig af omtrentlig samme Størrelse som i 1915 — maaske snarest større, og hvad Udførselen af Kvæg angaar da ved vi, at denne, naar Opgørelsen én Gang kommer, vil vise høje Tal. Vedrørende den samlede Udførselsværdi, da vil for baade Smørrets og det levende Kvægs Vedkommende de meget høje Priser paa disse Varer — særlig for Kvægets Vedkommende — bevirke en stærk Stigning i denne, der vil naa en hidtil ganske ukendt Størrelse.

For Flæskeeksportens Vedkommende kan heller intet oplyses, men at denne er meget stærkt begrænset ved det meget høje Hjemmeforbrug, hvis Størrelse man savner de rette Midler og Evner til at kunne begribe i et og alt, er ganske givet. Iøvrigt har Aaret 1916 — trods Maksimalpris paa Flæsk — været et ganske godt Aar for Svineholdet — og særlig i Aarets sidste Halvdel, hvor Priserne har været særdeles gode. Nævnes skal det dog retfærdigvis, at Svineholdets Rentabilitet i de stærkt rugdyrkende, magre Egne i Jylland, hvor

Hovedafgrøden blandt Sædarterne er Rug — er blevet stærkt reduceret gennem Fodringsforbudet for Rug og hvad deraf er fulgt, og at disse Egne, der af Naturen ikke er begunstiget, har maattet bære en Hovedpart af de Ulemper, der følger med de Indgreb, der er gjort i Landmændenes Selvbestemmelsesret, for herigennem at gavne det hele Samfund.

Hvad Hestepriserne angaar, da er disse for unge gode Middelheste omtrent det dobbelte af, hvad de var før Krigen, nemlig 1500—1600 Kroner. I Kl.s »Tyskerheste« — ikke saadanne, som er udførte i de sidste Aar — er forholdsvis ikke steget nær saa meget, idet Markedet for disse indenfor Landets Omraade er alt for begrænset. Prisstigningen er størst for de noget mindre og mindre værdifulde Heste.

Vinterfodringen i 1915—16.

Da Høsten i 1915 — særlig vedrørende Roeavl — faldt meget forskelligt ud i de forskellige Egne af Landet, saa var Udsigterne til en tilfredsstillende Fodring i Vinteren 1915—16 ogsaa særdeles forskellige, snart gode, snart ringere og daarligere. I mangfoldige Landbrug — særlig i Jylland — og dér atter særlig i det nordlige Jylland — havde baade Roeavl og Avl af Straafoder — baade Hø og Halm — været langt under en Middelhøst, og hvis ikke her skulde indtræde en ganske overvældende Fodermangel, var en Formindskelse af Besætningerne en absolut Nødvendighed for at klare sig igennem saaledes, at der nogenlunde kunde blive Balance paa Kvægholdets Konto. En saadan Reduktion skete da ogsaa i mange Tilfælde, thi selv om Produktpriserne var gode, saa er et Kvæghold, der i væsentlig Grad maa opretholdes ved Indkøb af Halm til mellem 3 og 4 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg og Kraftfoder til ca. 15 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg alligevel meget uheldigt stillet.

Men i det store Flertal af Landbrug var der tilstrækkeligt — tildels rigeligt — med Roer og tilstrækkeligt af Straafoder, omend Høsmængden overalt var meget lille. Skøndt Udsigterne fra Efteraaret 1915 saaledes ikke nær overalt var gunstige for en tilfredsstillende, ikke for dyr Vinterfodring, saa gik det dog maaske bedre end ventet. Efteraarsgræsningen i 1915 blev udnyttet i det længst mulige trods det ublide Vejrlig, og Vinteren blev som Helhed mild, hvad der jo har saa meget at sige overfor Foderforbruget — og endelig kom Foraaret tidligt, saa Kvægets Udbinding kunde finde Sted i god Tid, et Forhold af overordentlig Betydning.

Kraftfoderforbruget

i 1916 ved vi aldeles intet om ad statistisk Vej. Om Indførselen af Oliekager og Korn (Majs) her til Landet savner vi ganske officielle talmæssige Opgivelser. Men det kan næppe være uberettiget at drage samme Slutning som for 1915, at ogsaa i 1916 har Kraftfoderforbruget baade absolut og relativt været mindre end i Aarene før Krigen. Der er jo Tal for, at Antallet af Malkekøer blev yderligere reduceret i 1916 og paa Malkekøerne falder jo det største Kraftfoderforbrug, og yderligere har Kraftfoderet været meget dyrt, saa at der sikkert i mangfoldige Kvæghold er sket betydelige Indskrænkninger, der, i adskillige Tilfælde, har overskredet Grænsen for en økonomisk Udnyttelse af den i det hele taget forhaandenværende Beholdning af det hjemmeavlede Grovfoder saaledes, at Produktionen i sin Helhed er blevet for ringe. Krigsforholdene har saaledes yderligere i 1916 grebet forstyrrende ind i hele Ernæringsspørgsmaalet vedrørende vore Husdyr. Men vi maa alligevel sige, at Forholdene i sin Helhed paa dette Omraade har været os gunstige! Lad være, at Foderstofførslerne har været truede og til Tider hæmmede,

lad være, at Valget af Oliekager har været meget begrænset og at vi har — væsentlig som en Følge af de svimlende høje Fragtsatser — maattet betale Foderstofferne dyrt, at vi har kunnet faa de Tilførsler, vi har faaet, det har været Hovedsagen.

Vedrørende vor Tilførsel i 1916 af Oliekager, da har Amerika for Bomuldsfrøkagernes Vedkommende været vor Hovedleverandør, medens Englands Rolle i saa Henseende har været ganske underordnet og uden synderlig Betydning. Bomuldsfrøkagen er den, der karakteriserer Forbruget af Oliekager i 1916 vel mere end nogensinde tidligere, fordi vi hovedsagelig har været henvist til denne, selv om der fra Amerika ogsaa er indført saavel Hørfro- som Rapskager. Fabrikationen af Soyakager her i Landet er sikkert sket i størst mulig Udstrækning — ligesom der heller næppe er Tvivl om, at Forbruget af saavel Palmekager som Kokuskager i 1916 er — i hvert Fald lokalt — gaaet betydeligt ud over tidligere Aars. Man kan endogsaa høre fremsat den Mening, at det betydeligere større Forbrug af de nævnte Kagesorter i 1916 er en af Aarsagerne til Stigningen i Mælkens Fedtprocent i det paagældende Aar.

Medens Foderstoffilførslerne i Begyndelsen af Aaret var ret rigelige, blev de senere begrænsede betydeligt og Priserne steg jævnt Sommeren igennem og med tiltagende Kraft i Aarets sidste Maaneder saaledes, at mens Januar Maanedes Gennemsnitspris for Teksaskager (55 pCt.) ifølge Jysk Andelsfoderstofforretnings Lagerpris Aarhus var 13.40 dalende til 12.85 i Marts, var Gennemsnitsprisen for December 16.67 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg.

For Bomuldsfrøkager (Teksas 55 pCt.) og for Majs stiller Jysk Andelsfoderstofforretnings Gennemsnitsnotering (Lagerpris Aarhus) sig saaledes for de tre sidste Aar pr. $\frac{1}{2}$ kg:

	1914	1915	1916
Teksaskager	7.4	11.80	14.15
Majs (amerikansk) . .		10.30	11.40
Byg	7.3	10.40	12.20

Det vil med andre Ord sige, at det Kraftfoder, der udgør Hovedgrundlaget for henholdsvis Forbruget til Kvæget og Svinene, i de paagældende Krigsaar — alt-saa fra før Krigens Udbrud — er steget til det dobbelte eller ca. 100 pCt.

Mælkeudbyttet

i Vinteren 1915—16 synes at have været upaaklageligt, om end den samlede Mælkemængde, grundet i det noget formindskede Kohold og i en paa Grundlag af de høje Foderstofpriser anvendt Sparsommelighed i Brugen af Kraftfoder, er gaaet en Del ned. Det gennemsnitlige Mælkeudbytte pr. Ko i Vinteren 1915—16 har vel snarest i Flertallet af Landets Kvægbesætninger været over forrige Vinters.

Vedrørende det gennemsnitlige Mælkeudbytte pr. Ko for Kalenderaaret 1916 da er der næppe Tvivl om, at dette let staar Maal med Udbyttet i 1915, ja ogsaa overgaar dette. Her lagde jo Sommeren 1916 et stort Lod i Vægtskaalen til Fordel for det samlede Aarsudbytte, idet denne blev en usædvanlig god Græsnings-sommer. Ikke blot fik vi forholdsvis tidligt Foraar, saaledes at i sidste Uge af April afgav Græsmarkerne mange Steder fuldt tilstrækkeligt for Kvægets Ernæring, hvorfor adskilligt Kvæg ogsaa saas paa Græs i de sidste Dage af April, men Græsmarkerne vedligeholdte deres Ydeevne baade Forsommer og Sommer igennem, idet Nedbøren i Juni—August blev 30 mm over Normalen og 50 mm over de to sidst foregaaende Aars Nedbør. I første Uge af Maj kom vel Flertallet af Køerne paa Græs, og der var rigeligt og der vedblev at være rigeligt.

Desværre blev Vejret fra Midten af Maj Maaned og Maaneden igennem samt saa godt som hele Juni ikke alene fugtigt, hvad i og for sig kun var godt, men ogsaa køligt og til Dels koldt (Juni 2.5^o under Normalen),

hvilket forårsagede i nogen Grad, at Virkningen af den gode Græsning forringedes ved det kolde og fugtige Vejrligs mindre heldige Indflydelse paa Malkekøernes og i det hele paa Kvægets Velbefindende. Juli var som Helhed normal i Henseende til Temperatur, hvilket skyldtes den varme Periode i Maanedens sidste Tidøgn, hvor Temperaturen var fra 2—6° over det normale. August var kølig og i September vedvarede det kolde Vejr; særlig kølig var de to sidste Tidøgn af Maanedens.

Det gav en stor Høhøst — hvoraf desværre betydelige Dele blev daarlig indhjerget under de vanskelige Vejrforhold — og Aaret gav i det hele ret rigeligt af Straa, mens Kærneudbyttet viste sig langt fra at svare til Høstens Fyldighed, en iøvrigt gammel Erfaring under fugtige Somre. — Desuden blev Røchøsten — for enkelte Roesorter især — en betydelig Skuffelse i udbredte Egne af Landet, hvilket navnlig var Tilfældet med Runkelroerne i Jylland. Runkelroerne fik Landet over altfor faa Solskinsdage til, at denne fortrinlige Afgrøde kunde gøre sig gældende som ønsket og en Tid ventet; men ogsaa Øerne havde mindre Udbytte pr. Arealenhed i 1916 end Gennemsnittet af Aarene 1909—13, hvorimod Udbyttet af Kaalroer var over, for Jyllands Vedkommende var det noget under Middelt af 1909—13 og noget lignende gjaldt Turnips. Kartoffelhøsten og Gulerodsavlen var nærmest tarvelig over det hele.

Det samlede Høstudbytte for de to sidste Aar sammenlignet med Udbyttet i 1909—13 ser saaledes ud, naar Høstudbyttet omsættes i Afgrødeenheder:

	1916	1915	1909/13 gsntl.	Udbytte 1916. naar 1909/13 = 100
Kærne	2.08 Mill.	2.30 Mill.	2.29 Mill.	91
Rodfrugter . .	1.65 —	2.01 —	1.68 —	98
Hø	0.85 —	0.46 —	0.72 —	118
Halm	0.70 —	0.57 —	0.70 —	100
Ialt	5.28 Mill.	5.34 Mill.	5.39 Mill.	98

Sammenlignet med 1915 er Rodfrugtavlen meget lille og lidt mindre end Femaarets Gennemsnit; Høhøsten er op mod det dobbelte af, hvad den var i 1915, og en Del over Femaarets Middel, og Halmhøsten er lig Femaarets Middelhøst og betydeligt over 1915.

Vedrørende Roernes Tørstofindhold i 1916 er der ikke synderlige Afvigelser fra Femaarets Gennemsnit 1909—13; det er for Runkelroer og Kaalroer baade i Jylland og paa Øerne noget lavere end i 1915 og for Turnipsen ligesaa i Jylland, men højere paa Øerne. For Runkelroer og Kaalroer er Tørstofprocenten i 1916 for Jylland henholdsvis 12.0 og 12.2, for Øerne 11.7 og 12.1, altsaa lidt højere for Jyllands Vedkommende, mens det omvendte er Tilfældet for Turnipsens Vedkommende.

Produktionen og Udførselen af Fedevarer.

Der er allerede i Indledningen til denne Artikel gjort opmærksom paa, at vi vedrørende officielle statistiske Data til Belysning af Arten og Omfanget af Produktionen og Udførselen her fra Landet, samt om dennes Fordeling til de forskellige Lande, staar ganske blanke, saa at vi for 1916 endog maa savne de Oplysninger om Størrelsen af den samlede Udførsel af Mælkeriprodukter, som dog stod til Raadighed i 1915.

Imidlertid er vor Fedevareproduktion fortsat i 1916 i det gennem mange Aar fulgte Hovedspor om end med et paa Grund af Krigssituationen i Enkeltheder noget afvigende Forhold mellem de udførte og de hjemmeforbrugte Varers Mængde. Ogsaa i det forløbne Aar er der fra Landbrugsorganisationernes Side søgt opretholdt en Fordeling til vore Kunder, der i størst mulig Omfang kan betrygge det samme gode og trygge Handels-samkvem ogsaa efter som før Krigen; at Forholdene til Tider i nogen Maade har kunnet vanskeliggøre Hæv-

delsen heraf, skal ikke nægtes, men i det hele kan det vel siges at være lykkedes godt ogsaa i 1916.

Det har allerede været berørt, at hvad Mælkeridriften angaar, har Aaret 1916 af forskellige Grunde medført en noget mindre samlet Mælkeproduktion her i Landet og — skøndt Mælkeforbruget til et kg Smør er formindsket — tillige en betydelig mindre samlet Smørproduktion, hvorimod Mælkeproduktionen og Smørproduktionen pr. Ko er steget. — Hvor stor vor Smørudførsel for 1916 er, kan vi saaledes ikke paa det nærværende Tidspunkt redegøre for gennem bestemte statistiske Data; disse ligger foreløbig godt hengemte i Statistisk Departement, men vi kan sikkert gaa ud fra, at denne ogsaa i 1916 har været meget betydelig og muligt af samme Størrelse, som i 1915, da den var paa godt 100 Mill. kg, maaske endog større, idet de høje Smørpriser i Forhold til Prisen paa Margarine uden Tvivl yderligere har bevirket en betydelig Nedgang i Hjemmeforbruget af Smør, der saaledes har frigjort en forøget Mængde til Udførsel, men derom kan vi selvfølgelig kun opstille mer eller mindre rimelige Formodninger. Et er imidlertid sikkert, og det er dette, at det danske Landbrugs samlede Indtægt for udført dansk Smør i 1916 vil være stort i Henhold til de betalte Priser, selv om Udførselen maatte være gaaet ned, hvad der som sagt næppe er Tilfældet i synderlig Grad, og større end nogensinde tidligere.

Aaret 1916 viser en Gennemsnitspris paa Smør i Henhold til det fastsatte Afregningstal af 154.4 Øre imod 140.6 i 1915. Januar Maaned begyndte med 139 som Maanedsgennemsnit, lavest var Maj med 134 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg og derefter var der gradvis Stigning Uge for Uge, Maaned for Maaned til 183 Øre i December. — Smørproduktionens Rentabilitet stillede sig derfor — som alt kortelig omtalt — ret forskelligt i de to Halvaar af 1916, kun taaleligt i første Halvaar, men særdeles godt i sidste Halvaar. — Der er saaledes kun

god Grund til i sin Helhed at være tilfreds med Forholdenes Udvikling paa Mejeridriftens og Smørproduktionens Omraade i 1916 og det var kun at ønske, at vi ved Udgangen af 1917 maatte kunne sige noget lignende om indeværende Aar, men dette vil desværre næppe blive Tilfældet, ja afgjort ikke. — Vedrørende Indtægten af Mælkeriprodukter gennem Salg og Udførsel af Ost og Ostemasse vil de statistiske Data, der senere vil komme til at foreligge for 1916, sikkert vise interessante Ting baade om den stærke Tilvækst i Ostproduktionens Omfang og om de for Ostesorterne opnaaede Priser. — Vedrørende vor Smørudførsel til England skal jeg her kun minde om, hvad Prof. *Bøggild* mere indgaaende har redegjort for i sin Oversigt over »Mælkeribruget i Danmark 1916« at trods dette, at vor Smørudførsel til England i 1916 er gaaet en Del ned — det er Indførselen til England i sin Helhed ogsaa — idet den kun var det halve i 1916 af, hvad den var i 1913, saa har Danmark dog leveret over Halvdelen af Englands samlede Smørindførsel, hvilket Resultat maa anses som særdeles godt under de forhaandenværende Forhold.

Vender vi os herefter til Flæskeudførselen og Flæskeproduktionen, da ved vi om den første ingen Ting ad officiel Vej. Men ad Skønnets Vej og Slutningernes Vej kommer vi til det Resultat, at vor Flæskeeksport i 1916 har været yderligere nedadgaaende; ikke alene har Fodringsforbud og Maksimalpriser ikke opfordret til særlig at fremme Svineholdets Størrelse og derigennem øge Udførselen af Flæsk, men Forbruget af »Maksimalflæsk« her hjemme er ganske naturligt — ja tilsyneladende ud over det naturlige — blevet en saadan Faktor, der i kendelig Grad har maattet paavirke Udførselens Størrelse samt Svineholdets Rentabilitet. — Imidlertid har Aaret 1916 som Helhed ikke været noget daarligt Aar for Svineholdet, omend de af Fodringsforbud fremkomne økonomiske Ulemper er faldet ufor-

holdsmæssigt haardt paa saadanne Egne, der fra Naturens Side ikke kan siges at høre til de begunstigede. Havde Ombygningen af Rug selv med »Maksimal-Majs« ikke været saa ufordelagtig og saa vanskelig tillige, vilde det altsammen have været saare godt, thi Flæskepriserne blev efterhaanden gode i Forhold til Majspriserne, idet de fra, i Henhold til Andelsslagteriernes Fællesnotering, at være 153.50 Øre pr. kg sl. Vægt ved en noteret Majspris af 22.45 Øre pr. kg ved Begyndelsen af første Halvaar naaede 170 Øre og steg til 188 Øre i September for derefter at gaa ned til 183 i de sidste tre Maaneder og med omtrent stadig den samme Majsnotering. Derfor blev Aaret i saa Henseende tilfredsstillende for Landet som Helhed — og det kendtes ogsaa i Aarets Løb paa Svinebestandens Størrelse og paa de høje Priser paa Smaagrise. — Fra et avlsmæssigt Standpunkt, af Hensyn til Fremtiden, kan der sikkert rejses vægtige Indvendinger mod dette, at de abnorme Forhold, der arbejdes under i disse Aar med Hensyn til Afsætningen af Flæsk, ikke har fremmet en Betaling af Flæsket efter Kvalitet, men paa den anden Side har Efterspørgselen i Avlscentrene efter gode Avlsdyr til stigende Priser været større i 1916 end i noget tidligere Aar. — Svineholdet har alt i alt ogsaa i 1916 givet Landbruget en meget betydelig Indtægt trods Tilstedeværelsen af flere hæmmende og generende Momenter og Forholdsregler, men ogsaa paa dette Omraade griber lokale Driftsforhold afgørende ind og bestemmer delvis Udbyttets Størrelse. Deraf de ret forskellige Udtalelser om Rentabiliteten af denne eller hin Driftsgren.

Vi kommer herefter til den Side af det danske Husdyrbrug, der i de senere Aar i stigende Grad har manifesteret sig som en ikke uvæsentlig Side og som repræsenterer betydelige Værdier, nemlig Salget og Udførselen af levende Kvæg og slagtet Kød. For denne Side af Kvægholdet har 1916 opvist en Rekord, der vanskeligt vil kunne slaas — og det sikkert baade

i Retning af Størrelse af Udførselen, som ved Højden af de opnaaede Priser. Om Eksportens Størrelse savnes tilforladelige Data; vi véd kun, at Udførselen har været meget betydelig, at den maatte blive meget betydelig i Henhold til de Priser paa Kvæg, og derved paa Kød, som der er opnaaet i Aarets Løb. — Thi paa Kvæg-handelens Omraade opnaaedes der i Aarets første Halvdel Priser paa saavel magert og fedet Kvæg, samt paa Kælvekøer, der i høj Grad maatte anspore til øget Salg, ikke mindst af Besætningernes mindst rentable og mindre værdifulde Dyr, idet saadanne til sin Tid betingede de forholdsvis højeste Priser — samt opmuntre til det størst mulige Tillæg.

Nu var det forbi med at slagte Spædkalve, naar disse kunde sælges for fra 50—140—150 Kr. Stykket, alt efter Egn og Race, nu var det Tiden at sælge bort af de tarveligste Malkekøer, der med de høje Priser paa Kraftfoder, ikke gennem Smørproduktionen, kunde betale deres Plads. Og alt dette skete — og som Helhed skete der her kun noget klogt og noget godt, selv om der for visse Egne og til visse Tider — Vinteren 1915—16 — gik ud af Landet Kælvekøer, som vi hellere skulde have beholdt her hjemme, og som medførte et Udførselsforbud for drægtige Køer og Kvier af 18. Marts 1916. Men ud over dette er der heldigvis ikke lagt den frie Handel og Afsætning af Kvæg Hindringer i Vejen. — Og det har atter vist sig, at der i det hele og store ikke er sket noget, der giver Grund til Beklagelser over, at man har overdrevet Udførselen og udtyndet og forringet vore Avlsbesætninger, tværtimod, disse er i mange Tilfælde relativt bedre efter Udrensningen, lad saa være, at der nu og da er givet vel tidlig Slip baade i Avlsforeningerne og hos private paa en god Tyr, der burde have været bibeholdt noget længere som Avlsdyr; men her har man ikke altid kunnet staa for de 80—90 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg levende Vægt, som saadanne store og gode Tyre af jysk Race og af rød

Race kunde gaa op til. — Er der sket nogen Skade i disse Aar avlsmæssigt set og grundet paa de meget høje Kødpriser, og det er der, da skal den søges paa et andet Omraade, som jeg skal berøre under Vilkaar og Rørelser for selve Avlen, og ikke ved en for stor Udførsel.

Det er betydelige Kapitaler, der er frigjort i 1916 ved Salg af Kvæg, og til denne Frigørelse er der som saadan ikke andet end godt at sige, forudsat Kapitalens gode Anvendelse og Anbringelse.

Den i Februar Maaned 1916 stedfindende Kreaturtælling viste ingenlunde noget foruroligende Resultat. Nedgangen i den samlede Hornkvægsbestand var godt 5 pCt. fra Tællingen i 1915. Som det var at vente, faldt denne Nedgang særlig paa de større og ældre Dyr, nemlig med 11 pCt. paa Køer og 12 pCt. paa Tyre og Stude over 1 Aar, mens der var Opgang for Ungkvæg (Kvier over 1 Aar, som ikke har kælvet) af 1.6 pCt. og for Kalve under 1 Aar af 4.4 pCt. — I enkelte Amter er der tyndet ret betydeligt ud i Køerne, særlig i saadanne Amter som Ribe og Aarhus; mindst er Nedgangen i de nordjyske Amter Thisted, Aalborg og Hjørring.

Svingningerne i Kvægbestandens Størrelse og Gruppefordeling i Krigsaarene 1914—16 fremgaar klart af nedenstaaende Tabel fra Statistisk Departement:

	Tilvækst					
	1916	1915	1914	1915/16 pCt.	1914/15 pCt.	1914/16 pCt.
Stude og Tyre						
over 1 Aar..	136.786	156.173	164.040	÷ 12.4	÷ 4.8	÷ 16.6
Køer og Kvier,						
som har kælvet.	1.141.246	1.281.547	1.310.268	÷ 11.0	÷ 2.2	÷ 12.3
Kvier over 1 Aar,						
som ikke har						
kælvet.....	373.124	367.307	379.439	+ 1.6	÷ 3.2	÷ 1.7
Kalve und. 1 Aar	638.840	612.098	609.115	+ 4.4	+ 0.5	+ 4.9
Tilsammen . . .	2.289.996	2.417.125	2.462.862	÷ 5.2	÷ 1.9	÷ 7.0

Nedenstaaende Angivelse over Prisniveauet for Kød — i Henhold til Gennemsnitsnoteringen paa Københavns Kvægtorv for 1. Kl.s Varer (bedste Stude og Kvier) i Kroner pr. 50 kg Slagtevægt — giver en lærerig Oversigt over de skiftende Priser — og dermed delvis over de varierende Indtægter — som Kvæg- og Kødudførselen har betinget til de forskellige Perioder af de sidste 18 Aar; fra 1911 er der en stadig Opgang i Priserne pr. Vægtenhed saavel som i Kvæg- og Kødudførselens Størrelse, netop paa Grund af de højere Priser.

1899.....	42.00	1908.....	47.90
1900.....	45.60	1909.....	47.40
1901.....	45.64	1910.....	49.70
1902.....	48.00	1911.....	54.16
1903.....	51.34	1912.....	58.60
1904.....	49.52	1913.....	60.81
1905.....	50.10	1914.....	58.98
1906.....	52.20	1915.....	89.30
1907.....	51.60	1916.....	132.00

Gennemsnitsnoteringen for 1. Kl.s Kød paa Københavns Kvægtorv naaede altsaa det svimlende Tal af 132 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg sl. Vægt eller over det tredobbelte af Prisen i 1899. Fra 1915 til 1916 er der en Stigning i Gennemsnitsnoteringen af 43 Øre eller godt 48 pCt. Fra 1914 til 1915 var Stigningen omtrent 51 pCt. For ældre Køer, 3. Kl.s Køer, er Stigningen i Noteringen endnu højere, nemlig fra 59.4 i 1915 til 94.4 Øre i 1916 eller ca. 60 pCt. — hvilket er et Udtryk for, at de ringere Kvaliteter forholdsvis har opnaaet den højeste Pris.

Januar Maaned 1916 begyndte med en Gennemsnitsnotering af 111.50 Øre, og Noteringen steg nu Maaned for Maaned til den i Maj Maaned naaede Aarets Toppris med et Gennemsnit af 144.6 for 1. Kl.s Varer (Stude og Kvier) og 107.2 for 3. Kl.s Køer. Efter Maj daler Prisen til 131.75 for September og der omkring holder den sig i Oktober og November for at gaa ned

til 126 for December. For Aalborg Kvægmarked har Noteringen for 1. Kl. og for sidste Halvaar for prima Varer været 73 Øre og lignende Noteringer haves fra Esbjerg — pr. 50 kg levende Vægt. For prima Varer er der i adskillige Tilfælde betalt 80, 85 ja for bedste Korthorn op til 95 og 100 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg levende Vægt i Maj og Juni Maaned.

Den vestjyske Kvægeksporforening meddeler tilsvarende Priser for 50 kg sl. Vægt, som den københavnske Notering, nemlig 59 Øre for 1914, 89 Øre for 1915 og 133 Øre for 1916.

De vigende Priser for sidste Halvaar af 1916 er Frugten af en organiseret og monopoliseret Handel iværksat af vore Kunder syd fra gennem det bekendte »Centraleinkauf«, der har gennemført en Klassifikation, der fra 1. September lyder paa 70 Øre for prima Varer, 65 Øre for 1. Kl. og ca. 55 Øre for 2. Kl.; disse Priser er ogsaa klassevis blevet opretholdt, men med en stadig tiltagende Strenghed i Klassifikationen, hvilket er ensbetydende med et synkende, lavere Prisniveau, og det er kun en meget ringe Part af det eksporterede Kvæg, der i Aarets sidste Halvdel har kunnet opnaa at komme i prima, og altfor lidt er kommen i 1. Kl. — En virksomhedsfuld Imødegaaelse af dette Diktatur syd fra gennem en indenlandsk Organisation af Salg og Udbud er ikke forsøgt — og frembyder selvfølgelig ogsaa store Vanskeligheder.

Det er let forstaaeligt, at det magre Kvæg under disse Forhold, særlig som i Foraaret 1916, maatte betinge høje Priser, ofte altfor høje i Forhold til Prisen for velfedet Kvæg. Det magre Kvæg har hyppigt kostet 70 Øre og derover for $\frac{1}{2}$ kg. — Med de vigende Priser i sidste Halvaar er det indlysende, at det foraarsindkøbte Magerkvæg ikke har haft store Chancer for at bringe Græsseren og Federen nogen Fordel, tværtimod. Fedning af indkøbt Kvæg i 1916 har derfor ogsaa jævnlig vist sig af være en tvivlsom Forretning, og i det

hele har en Fuldfedning af de gode Kreaturer ikke været tilstrækkelig paaskønnet, særlig saa længe Priserne blev ved at gaa i Vejret. De ringere Varer har været de forholdsvis dyreste, men deri er der nu for en Tid siden indtraadt en kendelig Ændring. Det er derfor ikke den saakaldte »Handelsfedning«, der har bragt sin Udøver det store Udbytte, men det er i det hele Salget af selvtillagte Kreaturer, hvad enten som magert eller mer eller mindre fedet Kvæg eller som Kælvekøer, der har givet de mange Penge, det er Salget af det, som man har ment med Fordel at kunne undvære. Og dette samlede Salg vil en Gang aabenbare sig som repræsenterende meget høje Tal og imponerende Værdier. — Kælvekøerne har betinget lignende Priser som i 1915 i den største Del af Aaret, dog med nedadgaende Tendens i Henhold til de nedadgaende Kreaturpriser i Aarets sidste Halvdel, men modvirket ved de samtidig stigende og høje Smørpriser.

II.

Kvægavlen.

Jeg har allerede ved Omtalen af den store Kvægudførsel i 1916 lige strejft Spørgsmaalet om selve Avlens Stilling i det sidste Aar under denne Kødets Højkonjunktur, og det kan for Kvægavlen paa den jyske Halvø næppe bestrides, at denne Højkonjunktur delvis har indvirket forstyrrende og hæmmende paa et videre udbredt Avlsarbejde til Fremme af solid og varig Forbedring af Kvægbestanden. Der sker nemlig dette i disse Aar, at de høje Priser forleder adskillige til, ofte ret kritikløst og uden at tænke tilstrækkeligt paa Konsekvenserne, at fremme Produktionen af hurtigere voksende og til Fedning mere velegnede Dyr ved Indkøb og Brug af mer eller mindre — snarest mindre — gode Tyre af Korthornsrace. En velovervejet, planmæssig og

maalførende Overgang til Korthorn gennem Brugen af gode, typiske og nogenlunde racerene Korthornstyre, altsaa gennem en rationel »gennemført Krydsning« — og en forbedret Røgt og Pleje — fra en maaske ret ordinær eller maaske ret tarvelig Kobesætning af jysk eller rød Race — set saavel fra et øjeblikkeligt Ydelses- som fra et Avlsstandpunkt — kan der billigvis ikke rejses nogen Indvending imod, tværtimod! Men anderledes overfor det Forhold, der langt fra er ukendt, at man kaster sig ind i en planløs Blandingsavl med tarveligt Tyremateriale af Korthorn, idet man mener — uden Fare for Besætningens Grundkerne eller Grundstamme og dennes Forbliven — at kunne afgive flere eller færre Køer som Operationsbasis for Produktion af formentlig bedre Fedningsobjekter end hidtil opnaaet ved at holde sig til og forbedre den rene Besætning af jævnt gode jyske eller røde Køer. Hvis ikke denne Trang til hurtigt at lave Penge gennem Opdrættet følges af en øget Forstaaelse og Udøvelse af en fornuftig Avlsledelse, af en bedre Røgt og Pleje, da bliver det højst til en lille, øjeblikkelig Fordel, og da vil der efter den søde Kløe utvivlsomt komme den sure Svie. Men her ved er næppe stort at gøre! Advarsler og Henvisninger til tidligere gjorte Erfaringer hjælper sjælden synderligt. Folk regner bedst de selvgjorte Erfaringer, selv om disse er — og maaske netop fordi de ofte er — dyre.

Men jævnsides med denne ved Krigssituationen forstærkede Tendens til vedrørende Avlsarbejdet og Valg af Avlsdyr at lade Døgnets Konjunkturer diktere Fremgangsmaaden — og der er for saadanne Besætningers Vedkommende, der kun repræsenterer et tarveligt Materiale, næppe synderlig Anledning til nogen Beklagelse — er der her i Landet i sin Helhed umiskendelige Tegn paa en voksende Erkendelse af, at der i disse Aar i stort Maal er al Anledning til med øget Kraft og Energi at søge iværksat saadanne Foranstaltninger i Avls-

arbejdet, i Udvalg af Avlsdyr, der betyder en virkelig og varig Forbedring i Kvægholdets Økonomi.

Den videnskabelige Forsknings Resultater og de i det praktiske Liv gjorte Erfaringer viser for hvert Aar, der gaar, mer og mer hen til Betydningen af i Avlen — og særlig for Handyrets Vedkommende, fordi dets Indflydelse er af saa mange Gange større Rækkevidde end Hundyrets — at kunne anvende det bedst mulige Avlsmateriale, d. v. s. det Avlsmateriale, hvis enkelte Individer i Henhold til Erfaringen kan ventes at kunne give det efter disse faldende Afkom i størst og sikrest mulig Grad de Egenskaber, de Anlæg til Produktionsdygtighed i denne eller hin Retning, af hvis Omfang og Kvalitet det økonomiske Kvægbrug i saa afgørende en Grad er bestemt. Der er i stigende Grad Efterspørgsel efter saadanne Dyr, og der er i stigende Grad et Arbejde under Udførelse, der tager Sigte paa efterhaanden med større og større Sikkerhed at kunne udpege de Slægter eller Linier tidligst muligt, hvorfra det Avlsmateriale fortrinsvis bør hentes, der skal kunne forventes at føre Avlen fremad, det Materiale, ved hvis Anvendelse og hele Brug det skal blive muligt Skridt for Skridt at lægge Produktionsdygtigheden op i et højere Gennemsnitsleje end det nærværende baade med Hensyn til Mælkemængden og til Mælkens Kvalitet, d. v. s. dens Indhold af Fedt. — Der er stadig flere, om end langt fra nok — det store Flertal forholder sig endnu nærmest passiv — der vil være med i et Arbejde, der skaber Betingelser, Forudsætninger for at kunne komme til at arbejde mere sikkert i Fremtiden end hidtil og skabe en fastere Grund under Arbejdet end hidtil haft blandt andet gennem dette, virksomt at tage saadanne Midler i Brug, der dels er ensbetydende med en øjeblikkelig økonomisk Vinding og Vejledning, dels er ensbetydende med Fremskaffelse af det Materiale, der, naar dets Tilstedeværelse er af et tilstrækkeligt Omfang, gennem en faglig, sagkyndig Behandling

skal give os de tiltrængte Holdepunkter. Jeg tænker selvfølgelig paa hele vort Arbejde for en rationel Avlsledelse, saaledes som dette kan formes gennem en udvidet Brug af Samarbejdet indenfor Kvægbruget gennem Kvægavls- og Kontrolforeninger.

Det sidste Aar, 1916, har vist Udslag — om end ikke overvældende — af, at der er en voksende Forstaaelse af hele dette Spørgsmaals Betydning dels gennem en i sin Helhed øget Tilslutning til Kvægavls- og Kontrolforeninger, dels i — gennem de betalte Priser for Avlsdyr — at værdsætte de virkelig gode, de bedste Individider.

Vedrørende Kvægavlsforeningerne, da har deres Antal for Landet som Helhed i 1916 været i Stigning; selv om denne ikke er overvældende og kun beløber sig til mellem 6 og 7 pCt., saa er det en Fremgang, som vi noterer med ubetinget Tilfredshed, som et Udtryk for øget Liv og Initiativ i denne for vor Kvægavl saa betydningsfulde Form for et fremskridtsgivende Arbejde. Efter en Nedgangstid i saa Henseende fra 1909—1913 og en omtrentlig Stilstandstid i 1914—15 viser 1916 altsaa en kendelig Fremgang, selv om denne falder noget ulige i Landets forskellige Provinser, saaledes som det fremgaar af nedenstaaende Oversigt over Antal Kvægavlsforeninger og Kvægavlsforeningstyre.

	1916		1915		1914		1913		1912
	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger
Nørrejylland med Samsø	589	642	545	594	543	611	527	584	579
Sjælland med Møen	161	175	155	170	168	183	181	199	207
Fyens Stift	106	126	110	126	109	131	113	125	111
Lolland-Falster	47	68	35	50	37	44	36	44	45
Bornholm	29	33	29	33	28	34	30	36	30
Tilsammen	932	1044	874	973	885	1003	887	988	972

Som det fremgaar af nedenstaaende, er Fremgangen i Antal størst paa Lolland-Falster og i Jylland, ringe paa Sjælland, og paa Fyen er der en lille Tilbagegang i Antal Foreninger, mens der er det samme Antal Tyre i Virksomhed som i 1915.

Skøndt vi saaledes nu er naaet over de 900 Kvægavlsforeninger her i Landet, saa er der jo endnu saare langt tilbage, før vi naar at faa en Kvægavlsforening til at virke i hver af samtlige Landets Sogne, der udgør 1674. — Som jeg gentagne Gange tidligere har fremhævet, er det private Tyrehold i de senere Aar forbedret i ikke uvæsentlig Grad, og dette kan atter føres tilbage, for en meget væsentlig Del, netop til Virksomheden i Kvægavlsforeningerne, men det skal siges atter og atter, at det private Tyrehold i et meget stort Antal Besætninger i dette lille — som Landbrugsland tidt forroste — Land er alt, alt for tarveligt, og at der paa dette Omraade den Dag i Dag hersker en Ligeegyldighed parret med Mangel paa Forstaaelse og Ugidelighed, der er i slet Harmoni med den Rolle, som vort Kvægbrug, i Henhold til dets Størrelse her i Landet, burde kunde spille.

Om Kontrolforeningerne i 1916 kan der meldes det samme, som for Kvægavlsforeningerne, at der har

Foreninger	1911		1910		1909		1908		1907		1906	
	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	
75	783	719	828	763	894	783	947	763	890	677	810	
245	270	259	282	282	317	292	328	273	315	250	284	
18	129	124	139	134	154	142	163	142	169	128	151	
38	47	41	55	46	55	48	54	48	56	50	55	
32	41	33	43	30	43	31	42	31	43	30	38	
08	1270	1176	1347	1255	1463	1296	1534	1257	1473	1135	1338	

været Fremgang — om end ikke imponerende! I Henhold til Oplysninger i »Lommebog for Mejerister« 1917, der refererer sig til Tiden omkring 1. Oktober 1916, var Antallet 676 mod 645 i 1915, en Fremgang af 31 Foreninger eller ca. 5 pCt., med ialt 15,863 Medlemmer og 239,790 Køer, hvilket i Henhold til f. Eks. Kvægtællingen i Februar Maaned 1917 svarer til 21 pCt. af den samlede Kvægbestand eller godt hver 5. Ko. — Skøndt der i 1916 saaledes er en Fremgang af 31 Foreninger og 700 Medlemmer, er det samlede Antal Køer under Kontrol i Kontrolforeningerne faktisk det samme, hvilket med andre Ord vil sige, at den Reduktion af Antal Malkekøer, der er sket i 1916, ogsaa har gjort sig gældende for de Kvægholdere, der er Medlemmer af Kontrolforeninger, og at Gennemsnittallet af Køer i de enkelte Kontrolforeninger og pr. Medlem er noget lavere end tidligere. — Reduktionen af Besætninger i Kontrolforeninger er dog gennemgaaende ikke saa stor, som i de Besætninger, der er udenfor Kontrolforeningsvirksomheden, hvilket næppe kan overraske, idet Procenten under Kontrol i alt af det samlede Antal Køer her i Landet er stigende.

Fra Kontrolforeningernes Arbejdsmark skal det her meddeles, at i god Overensstemmelse med Vedtagelsen i 1915 af en ensartet og ændret Foderenhedsberegning i samtlige Provinsers Kontrolforeninger er Samarbejdet mellem de provinsielle Udvalg for Kontrolforeningsvirksomheden fortsat i 1916, og dette Samarbejde, gennem et Femmandsudvalg, er resulteret i Enighed i Udarbejdelsen af ny Regnskabsschemaer eller en ny Regnskabsbog for Kontrolforeninger for Landets samtlige Kontrolforeninger og i Overensstemmelse, hvad Enkeltstederne angaar, med den Foderværdiberegning, som man blev enige om i 1915. Man formener, at ogsaa gennem dette Samarbejde er der for Kontrolforeningsvirksomheden opnaaet et yderligere Gode, selv om den nye Tingenes Orden medfører nogen Modstand, fordi

dens Gennemførelse er ensbetydende med noget større Arbejde for Assistenterne. Dette jævner sig imidlertid efterhaanden, som man bliver fortrolig med de nye Former, og Hovedsagen er, at Ensartetheden og Nøjagtigheden i Arbejdet øges til Gavn for dets Resultater.

Hvad Handelen med Avlsdyr angaar, da har denne i 1916 været livlig og til stigende Priser. — Vi nærmer os nu den Højde i Priserne paa Avlsdyr, der nogenlunde harmonerer med den Stigning af Priserne paa Handelskvæg, som de senere Aar har bragt. Gennemsnitsprisen paa solgte Avlsdyr er atter steget i Hundreder af Kroner, og det er en glædelig Kendsgerning denne at kunne notere, at for de bedste Tyre af vore hjemlige Malkeracer er vi naaet op til Priser, der ligger mellem 3000 og 4000 Kr. kontant og lignende Summer paa Vilkaar. — For Korthornstyre, indførte fra England ved *L. Nielsen Ladefoged*, London, er der betalt fra 4000—6000 Kr. kontant og 3000—4000 Kr. paa Vilkaar. Denne Prisstigning, der her har fundet Sted — og som i nogen Maade vil fremme og opmuntre et udholdende, dygtigt Opdrætterarbejde, der for Kvægets Vedkommende indtil de seneste Aar kun har smidt grumme lidt af sig — er ogsaa Udtryk for en stigende Interesse i Kvægavlen, for en øget Forstaaelse og Offervillighed for at skaffe Fremgang i Avlsarbejdet.

»Jysk Husdyravl« har atter i 1916 offentliggjort en Del Oplysninger om Handelen med Avlstyre, hvorefter den betalte Gennemsnitspris for 64 Tyre af jysk Race er 1268 Kr. og 1180 Kr. paa Vilkaar, hvilket er godt 300 Kr. mere pr. Tyr end i 1915 — og over 600 Kr. mere end i 1914. Den Udvikling af Handelen med Avlstyre, at disse i stigende Grad — særlig naar Talen er om Salg fra de bedst renomerede Besætninger — sælges i en meget ung Alder, som Kalve, er fortsat i 1916. Af de 64 solgte jyske Tyre er der 12 i Alder fra 4—11 Mdr., der i Gennemsnit har kostet 1708 Kr. kontant og 1933 Kr. paa Vilkaar, højeste Pris for en

4 Mdr. gammel Tyrekalv solgt af *Johannes Overgaard*. Stautrup, til Galten Kvægavlsforening ved Hadsten, var 3200 Kr. kontant og 3800 Kr. paa Vilkaar.

For 41 Tyre af rød dansk Malkerace er der i Henshold til »Jysk Husdyravl« betalt en Gennemsnitspris af 1407 og 1107 Kr., og for 22 Korthornstyre 1787 og 863 Kr., altsaa en noget højere Gennemsnitspris end for de jyske Tyre, men Salget gælder kun for en ret begrænset Del, og for de i Jylland til Kvægavlsforeningerne i 1915 og 1916 indkøbte Tyre har Prisforskydningen været stærkest for »Jyderne«. — De her opgivne Priser for Tyre i 1916 refererende sig til »Jysk Husdyravl« ligger dog selvfølgelig noget over Gennemsnitsprisen af samtlige til Kvægavlsforeningerne i 1916 indkøbte Tyre.

Hvad Dyrskuevirksomheden i 1916 angaar, da har denne heldigvis været udøvet uden at være generet af Mund- og Klovsygen, der jø i 1915 omtrent helt havde umuliggjort den. Dyrskuevirksomheden har derfor ogsaa i det forløbne Aar udfoldet sig kraftigt og virkningsfuldt, men de usædvanlige Konjunkturforhold med Hensyn til Kødpriserne viste dog ogsaa paa Dyrskuerne — og særlig paa Statsdyrskuerne — sin umiskendelige Virkning, idet Antallet af Tyre paa Statsskuerne, særlig i visse Skuekredse, var endog meget stærkt reduceret, et Udtryk for, at man ikke havde kunnet staa for de høje Bud, der faldt paa Tyre baade af 3 Aars, 4 Aars og de ældre Klasser. Hvad Landboforenings Dyrskuerne angik, da var disse delvis paavirket i samme Retning, men baade paa disse Skuer og paa de provinssielle Fællesskuer, der gennemgaaende var fyldige, og for det jyske Ungskues Vedkommende — i Varde — meget fyldigt, var Kvaliteten af de udstillede Dyr god, ikke blot i Henseende til Eksteriøret, men ogsaa og ikke mindst vedrørende Afstamningen og Ophavsmødrenes Ydelser for Tyrenes Vedkommende. Her er Fremgangen ikke mindst kendelig, og dette er i og for

sig glædeligt, men bør paa ingen Maade blive Anledning til, at vi slaar os til Ro med det opnaaede og hviler paa det alt indvundne. Nej, der maa mere til! — Ikke alene paa det jyske Ungskue blev der handlet stærkt med Avlsdyr, som nu i en lang Aarrække, men ogsaa paa Ungskuet i Ringsted gik Omsætningen forholdsvis livlig om end selvfølgelig efter en mindre Maalestok. — Da yngste Tyrehold ved Fællesskuet i Odense var uforholdsmæssigt lille og ikke af særlig fremragende Godhed, var Handelen der næppe saa omfattende, som mange Gange tidligere. — Dyrskuerne har i 1916 været besøgt af et meget stort Publikum! Det er øjensynligt, at de stærkt interesserede besøgende, der søger den Belæring, som særlig de større, de betydeligste og velordnede Skuer kan afgive, og som møder med Forudsætninger for at kunne tilegne sig en saadan, er i Vækst. Den vældige Tilslutning, som de paa Varde Ungskue i 1916 for første Gang iværksatte Demonstrationer af Tyrene ved Bommene fandt, kan vel blandt andet tages som et Udtryk for, at Trangen til og Modtageligheden for Belæring og Paavirkning er til Stede i mange Sind. — Men nægtes kan det jo ikke, at saavel den Vejledning, der ydes gennem Dyrskuebedømmelsen, som hele Dyrskuernes Teknik, i ikke saa faa Tilfælde endnu lader meget tilbage at ønske. Og vi forhaster os jo ikke herhjemme med Indførelse af Reformen.

Hvad Faareavlen angaar har jeg atter baade Lyst og Trang til at fastslaa — i Sagens Interesse — at det var et skæbnesvangert Skridt man tog, da man — af Sparsommelighedshensyn — strøg det lille beskedne Tilskud paa 5000 Kr. aarlig til Faareavlens Fremme gennem Oprettelsen af Faareavlsforeninger, der var givet i Loven af 1912. Dette Fejlgreb bør rettes i den kommende ny Husdyrlov, som vi bør have saa snart Forholdene tillader det.

Indenfor Faareavlen og Faareholdet har der i 1916

været en ret livlig Efterspørgsel efter gode Avlsdyr — om end ikke for Aars-Væddernes Vedkommende nær i den Udstrækning, som da vi havde mange Faareavlsforeninger — og til noget stigende Priser. For gode Avlslam er der for Gimmere betalt op til 150 Kr. og 300 Kr. for Vædderlam. Aarings- og ældre Væddere har kostet op til 400 Kr. — og en enkelt Vædder, »Haverslev up to date«, 3 Aar gammel, er af Dyrlæge *L. Lassen*, Haverslev, solgt til Sverrig for 1000 Kr.

Iøvrigt har Dyrlæge *L. Lassen*, Haverslev, i 1916 solgt hele sin fortrinlige Stambesætning af Oxford Downs til Forpagter *Hoppe*, Faurskov, Lerbjerg. For det særdeles dygtige og interesserede Avls- og Opdrætterarbejde, der gennem en nu meget lang Aarrække er udøvet i Haverslev, hvilket Arbejde i Fortsættelse af Faderens, *David Lassens* Arbejde paa Enggaarden, har været af overordentlig stor og gavnlig, ja af afgørende Virkning for Avlen af Oxford Downs her i Landet, er der al Grund til at bringe vedkommende Opdrætternes bedste Tak, idet man samtidig udtaler Haabet om, at det paa Faurskov maa lykkes at vedligeholde og udnytte det fra Haverslev erhvervede Avlsmateriale saaledes, at det bliver til fortsat Held for en rationel og god Udvikling af Oxford Downs Avlen her hjemme.

Sundhedstilstanden hos vore Husdyr har i sin Helhed været upaaklagelig. Mund- og Klovsygen, der ved Aarets Begyndelse optraadte med ca. 270 nye Tilfælde i Januar, aftog Maaned for Maaned og ebbede ud i Juni—Juli Maaned, hvorefter Udførselsforbudet for forskellige Lokalteter blev hævet. — Sygdommen meldte sig atter i Slutningen af Oktober paa Lolland og Falster — og der kom ogsaa Tilfælde paa de andre Øer og i Jylland — men det blev ved enkelte Tilfælde, hyppigt paa Steder, hvor Sygdommen tidligere havde optraadt. Det veterinære Sundhedsraad har i en Beretning om Sygdommens Udbredelse i Aarene 1914—16 anslaaet det ved Sygdommen foraarsagede direkte Tab for de

danske Kvægejere til mellem 6 og 7 Mill. Kr.; hertil kommer de betydelige indirekte Tab, som Sygdommen har afstedkommet, samt de offentlige Omkostninger ved Sygdommens Bekæmpelse, hvilke vurderes til en lille Million. Af 7091 Udbrud af Mund- og Klovsyge for November 1914—1. August 1916 var kun 394 i Jylland. Sjælland og Fyen var haardest hærget.

Paa Litteraturens Omraade vedrørende Husdyravl og særlig vedrørende Kvægavl og Kvægbruget har Aaret bragt en frugtbar Høst. Der er som sædvanlig udkommen en hel Række saavel af ny Stam-bogsbind, som af Beretninger fra de provinsielle Kvæg-avls- og Kontrolforeningers Fællesorganisationer. Prof. *James Wilsons* interessante Skrift »Avlsprincipper« er gjort tilgængelig for danske Læsere gennem en særdeles god Oversættelse ved Prof. *Harald Goldschmidt*. I Konsulent *Lars Frederiksens* højst interessante og instruktive Bog om »Landbruget i Nord-Amerika« behandles indgaaende Husdyrbruget i De forenede Stater med særligt Henblik paa Kvægbruget. I Kaptejn *M. Pedersens* interessante Værk »Landbrugets Rentabilitet« gøres selvfølgelig ogsaa Kvægholdet til Genstand for en meget udførlig Omtale, ligesom der findes fortrinlige, kortfattede Anvisninger vedrørende saavel økonomisk Fodring og økonomisk Udnyttelse af Græsmarken som Kvægets Røgt og Pleje i det hele taget. I Andelsudvalgets store Værk »Andelsbevægelsen i Danmark«, udarbejdet af Sekretær *H. Hertel*, vil der med stort Udbytte kunne læses om Avls- og Kontrolforeningernes Historie, deres Udvikling og Betydning for Avlsarbejdet.

Ogsaa i 1916 har Døden gjort sin Høst blandt det danske Landbrugs gode og bedste Mænd. Blandt disse skal her nævnes Folketingsmand *P. Th. Nielsen*, Haarby, Skanderborg, ikke fordi hans personlige Arbejde, som Kvægopdrætter, rakte ud over egen Bedrift, men fordi den danske Husdyravl — særlig Kvæg- og Svineavlen — i ham havde en sjælden forstaaende, formaaende, energisk og uforfærdet Talsmand for Fremme af saglige, sunde, fremskridtsgivende og maalførende Principper og Linier i Avlsarbejdet. *P. Th. Nielsen* var et skattet Medlem af Foreningen af jyske Landboforeningers Udvalg for Husdyravl og Husdyrbrug og af Udvalget for Tilsyn med Kvægbesætninger.
